

Dobrý den, moji milí,

je tady jedna z posledních našich nauk na dálku. Dnešním tématem bude nový umělecký sloh – **romantismus**. V tomto období tvořilo a komponovalo tolik skladatelů, že by mi nestačil papír. Napíšu vám jen seznam těch neslavnějších (patří zde i náš Smetana s Dvořákem) a můžete si od nich něco poslechnout sami dle svého výběru. A připíši také něco o **opeře a symfonické básni**, které se v té době těšily veliké oblibě. Z těchto dvou hudebních forem vyplynou i vaše úkoly. :-)
Opět nemusíte tisknout, stačí mi odpovědi do mailu. :-)

Romantismus je umělecký sloh 19. století. Postavení skladatele se změnilo, nebyl zaměstnán ve službách panovníka jako v období baroka a klasicismu. Nebyl nucen skládat hudbu na přání svého nadřízeného, ale podle vlastních představ. Velké oblibě se těšily koncerty, které se staly významnou součástí hudebního života. Začaly se stavět rozlehlé koncertní sály a sítě, ve kterých hráli sólisté, komorní soubory i větší orchestry. (7. února 1885 bylo slavnostně otevřeno Rudolfinum v Praze a o devět let později zde zahájila činnost Česká filharmonie.) V mnoha městech byly založeny hudební školy, které daly možnost měšťanským i venkovským dětem studovat hudbu u výborných učitelů.

Skladatelé při své tvorbě vycházeli z kultury svého národa. Náměty hledali v dějinách, obraceli se k národním pověstem a lidovým písním. Každý národ tak má odlišný hudební styl (**národní školy**). Cyklus symfonických básní Má vlast Bedřicha Smetany je typickým příkladem české národní hudby. Většina hudebních nástrojů dostala dnešní podobu. Klavír byl opatřen litinovým rámem, jeho zvuk se tak zesílil. Theobald Böhm svým systémem změnil na flétně velikost a umístění otvorů pro prsty, díky němu je hra jednodušší. Žest'ové nástroje využívaly ventilový mechanismus. Pouze smyčcové nástroje se od doby baroka prakticky nezměnily. (První pianino bylo postaveno roku 1826, tuba v roce 1835 a v orchestru tak doplnila skupinu žest'ových nástrojů. Belgický nástrojář Adolf Sax si nechal roku 1846 patentovat saxofon.) Orchester měl 60 – 70 hráčů, mnozí skladatele však vyžadovali i početnější obsazení. Tyto velké orchestry vznikly hlavně proto, aby jejich zvuk ve velkých koncertních sálách nezanikl.

Hudba romantismu je plná nálad a citů. Skladatelé komponovali symfonie, koncerty, opery, velkou oblibu měla **programní hudba** – vznikla **symfonická báseň**, skládaly se umělé písně a v neposlední řadě fantazie a variace. V 19. století byly rozšířeny tanci polka, valčík, polonéza a mazurka.

Vídeňský vynálezce Johann Nepomuk Mälzel, který sestavoval různé hrací hodiny, skříňky a obrazy, zhotovil v roce 1816 kyvadlový přístroj, který dokázal přesně udávat tempo. **Metronom** dnes známe všichni a je nám velkým pomocníkem. :-)

Skladatelé období romantismu:

Franz Schubert (1797 – 1828) – Klavírní kvintet A dur (Pstruh)
Hector Berlioz (1803 – 1869) – Fantastická symfonie
Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809 – 1847) – Svatební pochod
Robert Schumann (1810 – 1856) – 4 symfonie, Klavírní koncert a moll
Fryderyk Chopin (1810 – 1849) – mazurky, polonézy, nocturna
Franz Liszt (1811 – 1886) – 13 symfonických básní
Richard Wagner (1813 – 1883) – operní tetralogie Prsten Nibelungův
Giuseppe Verdi (1813 – 1901) – opery Nabucco, Aida
Bedřich Smetana (1824 – 1884) – cyklus 6 symfonických básní Má vlast
Johann Strauss (1825 – 1899) – valčík Na krásném modrém Dunaji
Johannes Brahms (1833 – 1897) – 4 symfonie, Uherské tance
Georges Bizet (1838 – 1875) – opera Carmen
Modest Petrovič Musorgskij (1839 – 1881) – Obrázky z výstavy
Petr Iljič Čajkovskij (1840 – 1893) – balety Labutí jezero, Louskáček
Antonín Dvořák (1841 – 1904) – 9 symfonií, opera Rusalka
Edvard Hagerup Grieg (1843 – 1907) – Suita č. 1 Peer Gynt
Nikolaj Rimskij-Korsakov (1844 – 1908) – suita Šeherezáda

Opera spojuje hudbu, básnictví, výtvarné a dramatické umění v jeden celek. Úkolem skladatele je především hudbou vyjádřit děj, vystihnout city a nálady jednotlivých osob. Opera je rozdělena do několika **jednání (dějství)**, mezi kterými bývají přestávky.

Na úvod zahraje orchestr **předehru**, která nás uvede do nálady, v jaké se bude odehrávat děj. Poté se otevře opona a začíná první dějství...

V opeře vystupují **sóloví pěvci, sbory** (smíšené, ženské, mužské) a **ansámby**, v mnohých zpěvohrách se také setkáme s **tanečními výstupy**.

Charakter hudby se vyvíjí podle děje, někdy je poklidný, jindy dramatický.

Druhy oper:

- komická (B. Smetana – Prodaná nevěsta, ...)
- vážná (B. Smetana – Braniboři v Čechách, ...)
- slavnostní (B. Smetana – Libuše, ...)
- tragická (B. Smetana – Dalibor, G. Bizet – Carmen, ...)
- lyrická (A. Dvořák – Rusalka, ...)

V době baroka byla opera velkolepou podívanou, dekorace se měnily až dvacetkrát při jednom představení! Roku 1637 bylo v Benátkách otevřeno první veřejné operní divadlo.

Úkol č. 1: Poslechněte si předehru opery Carmen Georgese Bizeta a předehru opery Rusalka Antonína Dvořáka. Jakou náladu ve vás vzbuzují?

<https://www.youtube.com/watch?v=PQI5LtRtrb0>

<https://www.youtube.com/watch?v=RGp79cWFIOg>

Zvídaví mohou porovnat povahu hlavních postav z jejich árie:

<https://www.youtube.com/watch?v=K2snTkaD64U> Carmen

https://www.youtube.com/watch?v=rvzB_telpnE Rusalka

Symfonická báseň je rozsáhlá jednovětá orchestrální skladba, která hudbou vyjadřuje náměty z historie, přírody nebo literatury. Abychom lépe porozuměli obsahu symfonické básně, měli bychom se předem seznámit s jejím námětem. V programu koncertu bývá uvedena předloha, podle které skladatel symfonickou báseň komponoval. Tato skladba má určitý program, proto se řadí mezi hudbu **programní**.

Zakladatelem symfonické básně je maďarský (v té době rakousko - uherský) hudební skladatel **Ferenc Liszt**. Nejznámějším díle **Bedřicha Smetany** je cyklus šesti symfonických básní **Má vlast**.

Úkol č. 2: Kdo ví, odpoví :-)

Doplň následující text (uhodni jméno skladatele, a pak vybírej z těchto možností):

Tábor, Z českých luhů a hájů, Vyšehrad, Blaník, Šárka, Vltava, Má vlast-

_____ složil cyklus šesti symfonických básní _____, které líčí místa a příběhy z českých dějin a pověstí. První symfonická báseň vypráví pověst o _____, ke kterému se vážou pověsti a báje z dávných dob českého národa. _____ je malbou české krajiny (líčí řeku od pramene až po veletok). _____ čerpá náměty z pověsti o dívčí válce. Symfonická báseň _____ líčí krásu české krajiny a život vesničanů, oslavující úrodu. _____ je symbolem neohrožených husitů. Poslední symfonická báseň _____ líčí pověst o hoře, v níž jsou ukryti bojovníci, kteří přijdou v čele se svatým Václavem Čechům na pomoc, až jim bude nejhůře.

Můžete si pomoci tímto internetovým odkazem :-). Jen se nenechte zaskočit hned první skladbou, kterou je česká hymna. Ta totiž zní vždy na začátku zahajovacího koncertu Pražského jara. Tu do našeho úkolu nezahrnujte :-)

<https://www.youtube.com/watch?v=UNir5pPRvgc>